

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

SAMOSTATNÁ PRÁCE

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDÍÍ

Příušnice

Samostatná práce
Informatika a výpočetní technika KIV/IVTU

Petr Brůha

Obsah

1	Příušnice – virové onemocnění.....	1
1.1	Způsob přenosu příušnic.....	1
1.2	Charakteristické projevy	1
1.3	Případné komplikace příušnic	1
1.4	Diagnóza onemocnění	2
1.5	Léčba příušnic.....	2
1.6	Očkování proti příušnicím	2
2	Citovaná literatura	4

1 Příušnice – virové onemocnění

Příušnice (parotitis epidemica) jsou akutní virové onemocnění. Virus příušnic je z čeledi Paramyxoviridae, do které patří také viry spalniček. Příušnice jsou vysoce nakažlivé, podléhají proto povinnému hlášení. (1)

1.1 Způsob přenosu příušnic

Tato nemoc se přenáší z člověka na člověka kapénkovou infekcí. První příznaky se objevují 15 – 21 dní od nakažení. Nemocný je však infekční už týden před projevem prvního příznaku a ještě dva týdny po jejich odeznění.

Vstupní bránou do těla jsou horní cesty dýchací, ve kterých se začne virus množit a šířit do regionálních mízních uzlin. Přibližně za 2 týdny se virus dostane do krve a může se šířit dále. Nejčastěji se objevuje na jaře a v zimě. Proděláním nemoci se vytváří doživotní imunita.

1.2 Charakteristické projevy

Příušnice jsou charakterizovány zduřením jedné nebo obou (v odstupu dvou dnů) příušních slinných žláz a vzestupem teploty až ke 40°C. Příušní slinné žlázy se nacházejí před a pod ušním lalůčkem, zduření je způsobeno namnožením virů a následným zanícením, a projevuje se otokem před uchem a podél dolní čelisti.

Při mírné formě může být tento příznak nahrazen pouhými nepříjemnými pocity v těchto místech. V některých případech může naopak dojít k rozšíření zánětu i na ostatní slinné žlázy (podčelistní a podjazykové), může se objevit i otok podkožního vaziva, který přechází často až na hrudník. Téměř polovina nakažených však překoná toto onemocnění bez výrazných příznaků.

1.3 Případné komplikace příušnic

Nebezpečí příušnic spočívá v následných možných komplikacích. Riziko hrozí zejména dospívajícím a dospělým mužům, u kterých může být důsledkem prodělání příušnic zánět varlat (orchitis), nejčastěji jednoho, vzácně obou.

Zánětem napadené varle je oteklé a bolestivé, tkáň varlete tvořící spermie se mění ve vazivo. Pokud jsou takto napadena obě varlata, hrozí muži trvalá sterilita. U žen mohou být napadeny vaječníky a prsní žláza. Další komplikací je nehnisavý zánět mozkových blan (meningitis) projevující se strnulostí šíje, bolestí hlavy a teplotou.

Tento typ meningitidy nebývá vážný a nezanechává trvalé následky. Bolest břicha a zvracení poukazuje na postižení slinivky břišní. Může dojít také k rozšíření zánětu na ledviny (nefritis), na osrdečník (pericarditis) nebo na klouby (arthritis). Velmi vzácnou, ale závažnou komplikací je následná hluchota. Těžší průběh a výskyt komplikací bývá častější u dospělých než u dětí. Všechny tyto komplikace se ale ve většině případů podaří vyléčit bez trvalých následků. Pokud se nakazí těhotná žena v průběhu 1. trimestru, může dojít k samovolnému potratu.

1.4 Diagnóza onemocnění

Příušnice se diagnostikují podle klinických příznaků. S jistotou diagnózu potvrdí vyšetření krve, při kterém se prokáže přítomnost protilátek proti viru příušnic. Protilátky lze také prokázat ve slinách, v moči nebo v mozkomíšním moku.

1.5 Léčba příušnic

Léčba příušnic je nespecifická, při mírném průběhu nemoc sama odezní. Teplota klesne za 2 – 3 dny, otoky se vstřebají během 10 dnů. Hospitalizace bývá nutná jen při komplikacích.

Základem „domácí“ léčby je snižování teploty, mírnění otoků a bolesti, klid na lůžku a izolace od okolí alespoň 9 dní od vypuknutí příznaků. Teplotu lze snižovat paracetamolem, popř. zábaly. Na otoky se přikládají teplé (ne horké) obklady. Zduřelé žlázy způsobují bolest při kousání a polykání.

Proto je vhodné v tomto období přijímat tekutou nebo kašovitou stravu. Lékař může předepsat léky proti bolesti. Omezení tuků šetří slinivku břišní. Důležitá je důkladná ústní hygiena a dostatek tekutin, nejlépe studených čajů. Nevhodné jsou kyselé nápoje, které slinné žlázy ještě více dráždí. Při těžším průběhu jsou podávána antibiotika.

1.6 Očkování proti příušnicím

Jedinou účinnou ochranou proti příušnicím je očkování. Provádí se spolu s očkováním proti zarděnkám a spalničkám nejdříve první den 15. měsíce věku dítěte. Za 6 – 10 měsíců od první dávky se dítě přeočkovává podruhé.

Očkování přesto nezaručí takovou imunitu jako prodělání nemoci, protože i po očkování může dojít k poklesu tvorby protilátek a k následnému nakažení. Nemoc pak ale mívá lehčí průběh.

Celoplošně se začaly děti očkovat až v roce 1987. Do té doby byly nejvíce postiženy děti starší 2 let, nejčastěji školního věku, dnes se více případů objevuje mezi dospělými, kteří nebyli v dětství naočkováni.

Příušnice

Kojenci do 6 měsíců jsou chráněni mateřskými protilátkami. V době očkování musí být dítě zcela zdravé a nesmí mít oslabený imunitní systém. Do týdne se pak může objevit zvýšená teplota, rýma a slabší vyrážka.

2 Citovaná literatura

1. Akutní virové onemocnění. [Online] 2008. [Citace: 23. 02 2023.] <http://www.priusnice.cz/>.